

Аманбаева А.А.¹, Жарылғасова Д.С.

¹Alikhan Bokeikhan University

Қазақстан, Семей

(e-mail: Asema.31.1983@mail.ru)

ШАҒЫН БИЗНЕСТІҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ ДАМУЫ

Аннотация. Дамыған елдердің тәжірибесі көрсеткендей, шағын және орта бизнес экономикада өте маңызды рөл атқарады, өйткені оның дамуы экономикалық өсуге, ғылыми-техникалық прогресті жеделдетуге, нарықты қажетті сапалы тауарлармен қанықтыруға, жаңа қосымша жұмыс орындарын құруға әсер етеді, яғни көптеген өзекті экономикалық, әлеуметтік және басқа мәселелерді шешеді. Қазіргі әлемнің жетекші елдерінің тәжірибесі кез келген ұлттық экономикада жоғары дамыған және тиімді шағын кәсіпкерлік сектордың болуы қажеттілігін дәлелдейді. Шағын бизнесті дамыту еліміздің экономикасын бәсекеге қабілетті әрі тұрақты даму жүйесінің негізгі элементтерінің бірі болғандықтан бұл мақаланың тақырыбы Қазақстан Республикасының бүгінгі күніне өзекті деп санаймын.

Бұл мақаланың мақсаты - Қазақстандағы шағын бизнестің ерекшеліктерін зерттеу. Нақтырақ айтқанда еліміздегі шағын кәсіпкерліктің дамуын қалыптастыратын факторларға шолу жасалып, мемлекеттік қолдаудың маңыздылығы, цифрландырудың әсері, тұрақтылық пен дағдыларды дамыту қажеттілігі көрсетіледі.

Түйін сөздер: шағын бизнес, тиімділік, қаржылық тұрақтылық, өндірістегі ұйымдастырушылық, инновация, конкурстық талдау.

Аманбаева А.А.¹, Жарылғасова Д.С.

¹Alikhan Bokeikhan University

Қазақстан, Семей

(e-mail: Asema.31.1983@mail.ru)

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ И ОРГАНИЗАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ МАЛОГО БИЗНЕСА

Аннотация. Опыт развитых стран показывает, что малый и средний бизнес играет очень важную роль в экономике, поскольку его развитие влияет на экономический рост, ускорение научно-технического прогресса, насыщение рынка необходимыми качественными товарами, создание новых дополнительных рабочих мест, то есть решает многие актуальные экономические, социальные и другие проблемы. Опыт ведущих стран современного мира доказывает необходимость наличия высокоразвитого и эффективного сектора малого предпринимательства в любой национальной экономике. Поскольку развитие малого бизнеса является одним из ключевых элементов системы конкурентоспособного и устойчивого развития экономики страны, я считаю, что тема данной статьи актуальна на сегодняшний день Республики Казахстан.

Цель этой статьи - Изучение особенностей малого бизнеса в Казахстане. В частности, будет проведен обзор факторов, формирующих развитие малого предпринимательства в стране, подчеркнута важность государственной поддержки, влияние цифровизации, необходимость развития стабильности и навыков.

Ключевые слова: малый бизнес, эффективность, финансовая устойчивость организационный, инновационный, конкурсный анализ.

Amanbayeva A.A.¹, Zharylgassova D.S.¹

¹Alikhan Bokeikhan University

Kazakhstan, Semey

(e-mail: Asema.31.1983@mail.ru)

ECONOMICAL AND ORGANIZATIONAL DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS

Abstract. The experience of developed countries shows that small and medium-sized businesses play a very important role in the economy, since its development affects economic growth, accelerating scientific and

technological progress, saturating the market with the necessary quality goods, creating new additional jobs, that is, solving many pressing economic, social and other problems. The experience of the leading countries of the modern world proves the need for the existence of a highly developed and efficient small business sector in any national economy. Since the development of small business is one of the main elements of the system of competitive and sustainable development of the country's economy, I consider the topic of this article relevant to the present day of the Republic of Kazakhstan.

The purpose of this article is to study the specifics of small business in Kazakhstan. In particular, an overview of the factors that shape the development of small businesses in the country will be given, the importance of state support, the impact of digitalization, the need for sustainability and skills development will be shown.

Keywords: small business, efficiency, financial stability organizational, innovation, competitive analysis.

Шағын және орта бизнес Қазақстанның бизнес секторының едәуір бөлігін құрайды, бұл жұмыс орындарын құруға және экономиканың дамуына айтарлықтай үлес қосады. Қазақстанның Ұлттық Экономика Министрлігінің мәліметі бойынша шағын және орта бизнес елдің ЖІӨ-нің 30% - дан астамын құрайды, 1,3 миллионнан астам тіркелген шағын және орта бизнесте шамамен 3,5 миллион адам жұмыс істейді. Шағын бизнес экономиканы мұнай мен газ сияқты табиғи ресурстарға тәуелділіктен алшақ-татуда және әртараптандыруда маңызды рөл атқарады және бөлшек сауда, қызмет көрсету және ауыл шаруашылығын қоса алғанда, әртүрлі салалардың дамуына ықпал етеді.

Елімізде шағын бизнестің мықты секторы экономикалық тұрақтылықты қамтамасыз етуге көмектесетінін мойындай отырып, шағын бизнестің өсуін қолдау бойынша түрлі бастамаларды жүзеге асырды. Олардың ішіндегі негізгі қолдау бағдарламаларына мыналар кіреді:

1. "Бизнестің Жол Картасы-2025": бұл бастама экономикалық белсенділік пен жұмыспен қамтуды ынталандыру мақсатында шағын және орта бизнеске, әсіресе ауылдық жерлерге қаржылық қолдау, гранттар

мен субсидияланған несиелер ұсынады.

2. "Даму" Кәсіпкерлікті Дамыту Қоры: Қаржылық ресурстармен, оқыту және консалтингтік қызметтермен қамтамасыз етуге бағытталған "Даму" қоры шағын және орта бизнеске пайыздық мөлшерлемелерді төмендету және ішінара кепілдіктер беру арқылы несиеге қол жеткізуге көмектеседі.

3. "Цифрлық Қазақстан" Бағдарламасы: үкіметтің цифрландыру жөніндегі күш-жігерінің бір бөлігі ретінде бұл бағдарлама шағын және орта бизнеске COVID-19 пандемиясы кезінде маңыздылығын дәлелдеген электрондық коммерция платформалары мен онлайн төлем жүйелері сияқты цифрлық технологияларды енгізуге көмектесетін құралдар мен инфрақұрылымды ұсынады.

Осы қолдау шараларына қарамастан, Қазақстандағы шағын бизнес олардың өсуі мен дамуына кедергі келтіретін бірнеше қиындықтарға тап болады:

1. **Қаржыландыруға қол жетімділік.** Көптеген шағын бизнес иелері жоғары пайыздық мөлшерлемелерге, қатаң кепілдік талаптарына және шектеулі несие тарихына байланысты несие алу қиынға соғады.

2. **Бюрократия және рет-**

теу: Ұзақ бюрократиялық процедуралар, сәйкестік шығындары және саясаттағы жиі өзгерістер шағын бизнеске, әсіресе күрделі әкімшілік процестерді басқаруға ресурстары жоқ кәсіпорындарға айтарлықтай ауыртпалық түсіруі мүмкін.

3. Білім мен технологиялардың жетіспеуі: Көптеген шағын бизнес, әсіресе ауылдық жерлерде, заманауи іскерлік тәжірибелер мен технологияларға қол жеткізе алмайды. Оқыту мен біліктілікті арттыруға арналған шектеулі ресурстар олардың бәсекеге қабілеттілігін сақтауға кедергі келтіреді.

4. Нарыққа қол жетімділік: Астана және Алматы сияқты қалалық орталықтар сенімді нарықтарды ұсынса, ауылдық жерлердегі шағын және орта бизнес иелеріне бұл мүмкіндіктер қиынға соғуы мүмкін.

Алайда осы қиындықтарды еңсеру үшін Қазақстандағы шағын және орта бизнес субъектілері өздерінің ұйымдық құрылымдарын жаңғыртуға, жаңа технологияларды енгізуге, әртүрлі бизнес стратегияларын зерттеуге көбірек көңіл бөлуде. Кейбір көрнекті тәсілдерге мыналар жатады:

1. Цифрлық трансформация: цифрлық құралдардың маңыздылығын мойындай отырып, көптеген шағын бизнес тұтынушылар базасын кеңейту және операциялық тиімділікті арттыру үшін онлайн платформаларға, әлеуметтік медиа маркетингіне және деректерді талдауға инвестиция салуда.

2. Ұйымдастырушылық тұрақтылық: COVID-19 пандемиясы бизнесті жоспарлаудағы тұрақтылықтың маңыздылығын атап өтті.

Шағын және орта бизнес болашақ сәтсіздіктерге төзімділігін арттыру үшін төтенше жағдайларды жоспарлауға, жеткізу тізбегін әртараптандыруға және қаржыны басқаруға назар аударады.

3. Дағдыларды дамыту және оқыту: кәсіп иелері өз қызметкерлерінің біліктілігін арттыру жолдарын көбірек іздейді. Бұл тенденция жергілікті оқу орындарымен ынтымақтастықты, үкімет қаржыландыратын бағдарламаларды пайдалануды және қызметкерлерге онлайн курстарды ұсынуды қамтиды.

4. Байланыс және ынтымақтастық: көптеген Шағын Және Орта Бизнес басқа кәсіпорындармен, салалық қауымдастықтармен және мемлекеттік органдармен ресурстармен, біліммен және нарық туралы түсініктермен бөлісу үшін стратегиялық серіктестіктер құрады.

Қазақстанның жаңартылатын энергия көздері, ауыл шаруашылығы және ақпараттық технологиялар сияқты мұнай емес секторларға көбірек көңіл бөлуі шағын бизнес үшін жаңа мүмкіндіктер ашады. Үкімет экспортқа бағытталған шағын және орта бизнесті белсенді түрде алға жылжытатындықтан, шағын бизнес өз қызметін кеңейту және әлемдік нарықтарға шығу үшін аймақтық сауда келісімдері мен қолайлы салық саясатын пайдалана алады. Сонымен қатар, "Бір белдеу және бір жол" Бастамасының (BRI) бөлігі ретінде елдің стратегиялық орналасуы кәсіпорындарға халықаралық сауда мен инвестициялар мүмкіндіктерін кеңейте отырып, кеңірек желіге қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Қазақстандағы шағын бизнес бүгінгі күнде елдің экономикалық дамуында шешуші рөл атқаруға дайын. Цифрландыруды енгізу, ұйымдық тұрақтылықты арттыру және мемлекеттік қолдаудың

артықшылықтарын пайдалану арқылы шағын және орта бизнес бетпе бет шығатын қиындықтарды шешу мен әртараптандырылған және тұрақты экономикаға үлес қосу мүмкіндігіне ие болады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Организация предпринимательской деятельности в сервисе : учебное пособие / Е.В. Шестакова, О.В Солдаткина, Р.М. Прытков, 7-бет.
2. <https://atameken.kz/kk/news/49228-v-stolice-prezentovali-novyy-instrument-podderzhki-predprinimatelej>
3. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000968>
4. <https://www.ebrd.com/work-with-us/advice-for-small-businesses/kazakhstan.html>

References

1. Organizacija predprinimatel'skoj dejatel'nosti v servise : uchebnoe posobie / E.V. Shestakova, O.V Soldatkina, R.M. Prytkov, 7-bet.
2. <https://atameken.kz/kk/news/49228-v-stolice-prezentovali-novyy-instrument-podderzhki-predprinimatelej>
3. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000968>
4. <https://www.ebrd.com/work-with-us/advice-for-small-businesses/kazakhstan.html>

Автор туралы мәлімет/Сведение об авторе/Information about the author

Аманбаева Асемгуль Абдулмансуровна

Лауазым: PhD, Бизнес және басқару кафедрасының аға оқытушысы, Alikhan Bokeikhan University

Пошталық мекенжай: 071410, Қазақстан Республикасы, Семей қ.

Ұялы телефон: +7 771 369 5637

e-mail: Asema.31.1983@mail.ru

Жарылғасова Динара Сағынғалиқызы

Лауазым: магистрант, 2 курс, МДА – 321

Пошталық мекенжай: 071404, Қазақстан Республикасы, Семей қ., Қарағайлы ш/а, 42а

Ұялы телефон: + 7 776 111 9693

e-mail: zh.din@mail.ru

Аманбаева Асемгуль Абдулмансуровна

Должность: PhD, Старший преподаватель кафедры Бизнес и управление, ABU

Почтовый адрес: 071400, Республика Казахстан, г. Семей

Сотовый телефон: +7 7 771 369 5637

e-mail: Asema.31.1983@mail.ru

Жарылғасова Динара Сағынғалиқызы

Должность: магистрант, 2 курс, МДА – 321

Почтовый адрес: 071404, м-н Карағайлы, 42а, г.Семей, Казахстан

Сотовый телефон: + 7 776 111 9693

e-mail: zh.din@mail.ru

Amanbayeva Assemgul Abdulmansurovna

Position: PhD, Senior Lecturer of the Department of Business and Management, ABU

Postal address: 071400, Republic of Kazakhstan, Semey

Tel.: +7 7 771 369 5637

e-mail: Asema.31.1983@mail.ru

Zharylgassova Dinara Sagyngaliqyzy

Position: undergraduate student, 2 course, MBA - 321

Postal address: 071404, Karaghaily micro-district, 42a, Semey, Kazakhstan

Tel.: + 7 776 111 9693

e-mail: zh.din@mail.ru